

що створює умови для стрімкого нарощування потенціалу розвитку на новій технологічній базі з використанням ефективних ділових моделей, які зорієнтовані на задоволення потреб споживача.

Література

1. *Офицерова О.* Развитие организации через трансформацию лидеров [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: <http://zexh.com/files/text/transpersonal.pdf>

2. *Бондарь Н. М.* Сучасні тенденції розвитку підприємств [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: <http://www.trn.ua/articles/4724/>

УДК: 331.214.3:338.43

e-mail: olena.vasilyeva@gmail.com

Васильєва О. О.,
к.ф.-м.н., доцент,
Запорізький національний
технічний університет, Україна

Vasilyeva Olena,
candidate of physical and
mathematical science, associate
professor, Zaporozhye National
Technical University, Ukraine,

СУЧАСНІ РЕЗЕРВИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

THE MODERN RESERVES OF LABOUR PRODUCTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Анотація. Визначено місце продуктивності праці в системі сталого розвитку сільськогосподарської галузі України як однієї з основних стратегічних умов економічного зростання. Запропоновано напрями зростання продуктивності праці через вдосконалення механізмів оплати праці, розвиток соціально-культурної сфери та кадрове забезпечення.

Ключові слова: сталий розвиток, сільськогосподарська галузь, персонал, продуктивність праці, мотивація, оплата праці.

Summary. The place of labor productivity in the system of sustainable development of the Ukrainian agricultural sector as one of its main strategic conditions of economic growth is determined. The directions on how to improve the labour productivity growth using the reimbursement mechanisms for the development of social and cultural facilities and staff are offered.

Key words: sustainable development, agricultural sector, staff, labor productivity, motivation, salary.

Україна за рахунок розвитку сільського господарства може стати лідером на світовому ринку продовольства, маючи потужний експортний продовольчий потенціал, що зумовлений наявні-

стю комплексу необхідних факторів виробництва: значні площі родючих земель, дешева робоча сила, вдале географічне розміщення відносно ключових ринків збуту [4, с. 52].

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, формує засади збереження суверенності держави, може стати джерелом росту національної економіки за рахунок своєї масштабності, стимулювання розвитку інших секторів економіки завдяки мультиплікативному ефекту [1, с. 4].

За умови раціонального використання виробничого потенціалу вітчизняного аграрно-промислового комплексу Україна зможе в повній мірі забезпечити продовольством власне населення, досягти продовольчої незалежності. Саме продовольча безпека гарантує соціально-політичну стабільність в суспільстві, розвиток нації, стійкий економічний розвиток [3, с. 102]. Стан продовольчої безпеки визначає рівень задоволення потреб населення у продуктах харчування, адже повноцінне харчування людини є необхідною умовою відтворення її здатності до праці. Продовольча безпека держави може бути забезпечена шляхом подолання таких проблем, як диспропорції у сільськогосподарському виробництві, низька рентабельність продукції сільського господарства, висока концентрація аграрної продукції в господарствах населення. Зазначені проблеми забезпечення продовольством можуть бути поступово усунені шляхом підвищення продуктивності сільськогосподарської праці.

За прогнозами ООН, чисельність населення Землі у 2050 р. зросте до 9,3 млрд осіб, тоді як продуктивність рослинницької продукції — тільки на 15 %, вміст білка в продуктах харчування зменшиться на 20 % [5]. Забезпечення продуктами харчування людство, підвищення продуктивності сільського господарства, не знижуючи якості продукції, є цілями сталого розвитку сільського господарства, які будуть досягнуті за сприятливих природно-кліматичних умов для вирощування сільськогосподарських культур, раціонального використання людського потенціалу, застосування ресурсозберігаючих технологій. Усі зазначені індикатори задіяні в процесі підвищення продуктивності праці, рівень якої згідно розробленої Міністерством аграрної політики та продовольства України Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року планується збільшити у два рази, а зростання середньомісячної заробітної плати у галузі сільського господарства довести до середньої по галузях економіки.

Рівень продуктивності праці визначають зовнішні та внутрішні чинники. Зовнішні чинники (соціально-економічний стан сільського господарства та сільських поселень, інфраструктура, матеріально-технічне забезпечення галузі) кількісно характеризують ступінь використання персоналу та виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємств. Внутрішні чинники (механізація та автоматизація виробництва, підвищення якості сировини, удосконалення організації та дисципліни праці, удосконалення мотивації та стимулювання праці, розвиток персоналу) забезпечують високі результати роботи підприємств.

Оцінка сучасного стану продуктивності праці в сільському господарстві показує її невідповідність існуючим вимогам. Рівень продуктивності праці, незважаючи на наявні в Україні сприятливі природні ресурси, є значно нижчим від продуктивності праці розвинутих європейських країн і не набагато перевищує за цим показником деякі країни СНД. Динаміка ж продуктивності праці та середньомісячної заробітної плати виявляє стійку негативну тенденцію до зростання випереджаючими темпами заробітної плати порівняно з темпами росту продуктивності праці. Цей факт свідчить про недосконалість механізму формування оплати праці у сільському господарстві.

Структура витрат на виробництво продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах включає витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати, які ввійшли до собівартості продукції, амортизацію та інші витрати, включаючи оплату за оренду. Заробітна плата у сільському господарстві є найнижчою у сфері матеріального виробництва.

На сьогодні не втратили своєї актуальності основні якісні фактори соціально-економічного розвитку з позицій продовольчої безпеки: підвищення продуктивності праці у сільському господарстві на основі вдосконалення економічних відносин, використання різноманітних форм господарювання, закріплення прав на землю та засоби виробництва, застосування високопродуктивних технічних засобів, удосконалення організації праці, нових технологій, поліпшення умов праці та побуту в сільській місцевості.

Рівень продуктивності праці залежить від ступеню використання її резервів, недовикористаних можливостей підвищення ефективності праці. Вважаємо, що у сільському господарстві основними шляхами підвищення продуктивності праці є збільшення фондозабезпеченості підприємства та фондоозброє-

ності праці, впровадження ресурсозберігаючих та енергозберігаючих технологій, удосконалення організації праці, підвищення її інтенсивності. Підвищення продуктивності праці в сільському господарстві можливе за рахунок збільшення валової продукції, що зумовлена підвищенням урожайності культур, садів і виноградників; економії робочого часу та вивільнення трудових ресурсів з виробничої сфери; а також використовуючи резерви комплексного впливу, які одночасно забезпечують збільшення виробництва продукції та зменшення витрат робочого часу.

Таким чином, визначення напрямів зростання продуктивності праці на сільськогосподарських підприємствах дасть змогу на основі науково обґрунтованої політики щодо мотивації та оплати праці, кадрового забезпечення сільськогосподарської галузі, розвитку соціальної сфери села відродити рівень сільськогосподарського виробництва України і, тим самим, забезпечити сталий розвиток сільського господарства та зміцнити продовольчу безпеку не тільки України, а й світу в цілому [2, с. 65].

Література

1. *Анікеєнко В. М.* Державна політика розвитку аграрного сектору економіки України / В. М. Анікеєнко // Держава та регіони. — 2013. — № 4 (44). — С. 4—7.

2. *Васильєва О. О.* Індикатори сталого розвитку сільського господарства України // Науковий Вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (серія «Економічні науки»). — 2014. — Том 16. — № 1 (58). — Ч. 1. — С. 62—66.

3. *Гачек Т. С., Дадак О. О., Дорош М. М., Грабовський Р. С.* Перспективи розвитку аграрного сектору України в контексті подолання світової агропродовольчої кризи // Науковий Вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (серія «Економічні науки»). — 2014. — Том 16. — № 1 (58). — Ч. 1. — С. 101 — 109.

4. *Клименко Л. В.* Напрями забезпечення глобальної продовольчої безпеки на основі розвитку агропродовольчого підкомплексу України / Л. В. Клименко // Економіка та держава. — 2013. — № 5. — С. 51—54.

5. *Крупа О. М.* Оцінка стану продовольчої безпеки в Україні [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання. — 2013. — № 6. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=6&y=2013>.